

LITURGIA

SACRÆ COENÆ.

Az az:

UR VACSORAJA-

NAK KI-OSZTASA-

ban-való Rend és Cse-

lekedet.

Melyben megegyeztenek, a' Tísbánn

innen-levő Egyházi Szent Társa-

ságbeli Tanítók, leg-nagyobb részent:

és ilyen formán közönseges meg-egye-

zett végezeiből, Sáros Pataki kö-

zönseges Gyűlésekben, 10. Apr.

1658-ben, ki-adtanak.

Nyomtattatott PATAKON. ROSNYAI

JANOS által, 1658-ben.

Az Isten féltő Olvasóhoz.

Ladjuk már kegyes Olvasó, az *Ur* Vacsorája szent Sacramentumának azt a *Liturgiáját*, Szolgáltatását, melyben a nagy irgalmú *Ur* Istennek vezérléséből, már egyszer, ényi hányodásfink után, ezen a földön közakarattal meg-egyezőnk. Nem mint ha ez előtt is, az dolognak igaz valósága, nem volt volna Ecclesiáinkban: mert azt öröcké áldandó irgalmasságából, mindenkor fenn tartotta. Ő szent Feltétele köztünk; hanem mivel kiki, a mint jobnac tezet, vagy a mint, mástól látta, a *Ritui*ok dolgában, a szerént cselekedvén, sok a béli hól aprobebb s kevesebb; hól nagyobb s több különbözésekkel, kezdet vala esni, e szent Sacramentumnak ki szolgáltatása. El-annyira hogy ma az Ecclesiáknak számok szerént vala, s nagyon mostan is sok Társaságokban a mód és forma.

S-igaz, hogy a mint a mi Helvetica confes-
sionk igazán tanítja, a szabadságon hagyott, kül-
ső különböző rend tartások, mellyek a hely és
idő szerént, a nagyobb épülethez képest, isten-
nessen szoktak intéztetni (melyben nem is kell
egy Ecclesiának is szabadságát meg-kötni)
nem tészik az Ecclesiákat, egy mástól különbö-

Cőfess.
Helvet.
cap. 27.

öccé, vagy külömb vallásuakká. Mindazáltal azokban is a *Conformitas*, a' menyire lehet és a' menyiben azt, a' külön külön lévő Ecclesiának állapotoc és leg jobb épületeccel szenyvedhet, igen szép és kívánatos dolog. A' Christustól titkos tanúságok kedvéért ki-adattakban pedig (minéműeket emberi találmányból, az Isten Anyaszentegházának tiszta együgyű volta, az Isteni tilalomért helyben nem hagyhat.) mindnyájunknak azon egy értelemmel, s' azon regula szerént kell járni: ha tudva szentség török nem akarunk lenni.

Ez Módot, mellyet itt ki adunk, mindenben szent Irás, és Vallásunknak fundamentumi szerént valónak lenni, ha ki rá mára akarja vonni, lelke esmérési szerént úgy tapasztalja. Mellyel mindazáltal nem azt akarjuk jelenteni, hogy szintén a' leg felsőbb tökéletességet értük volna. holott rész szerént esmérőnc; maradt még

13. el-híszük ebben is, névekedésre való alkalmatosság: nem a' fundamentumra, (melynek mindenkor azonnak kell lenni) de, a' kissébb mértékre nézve, a' szerént a' mint az Apostol

Rom. 1. szoll. *bitből bitben*: hanem, hogy az előbb mértékünkhöz képest, ezt híszük a' Christus szerzéséhez leg közel járni. Az a' Vacsorá-beli külső cselekedeteknek, mellyeket Christus szerzet, olly kötelező ereket esmérünk, ama' parancsolatért: *ezt cselekedjétek*, hogy

azokat

azokat azon számban, hozzájuk adás és bennekel-vétel nélkül, azaz, éppen mind azokat, s' csak azokat; és azon rendben, semmit sem előbb sem hátrább nem tévén, hidgyuc megtartandóknak és végben-vitendőknek lenni. Nincs-is egyik-is, azaz, sem a' cselekedetek, sem azoknak Christustól ki-adott rendi, idvesség szép egy máshoz halgató lelki titkok s' tanúságoc nélkül, mellyek mint egy lelke azoknak a' külsőknek: és azokat a' Szerzésbéli szent Igéknek magyarázatokban, ki-is kell fejtetgetni, s' mutogatni. Egyébként csak úgy maradnak a' Vévőknek, a' külső cselekedetek mint a' megtöretlen dió, semmi hasznok azoknak nem fog lenni. Innen vagyon az, hogy mind a' három Euangelisták, és Szent Pál, ha szintén egyében valami kis külömbséget cselekedet-is, de a' külső szent cselekedeteket, alhatatosan mindnyájan *accurate* azonokat, s' azon rendben emlétic: 1 *Vörte* úgy-mondnac, a' kenyeret. 2 *Hálát-adot*. 3 *Meg-szegte*. 4 *Adta*. 5 az adás közben, vagy mindgyárt azután, *Mondta* a' Testamentumnak igéjit: *Vegyétek, egyétek, ez az én Testem, &c.* Mind eddig a' Pohárhoz nem-is nyult, hanem a' kenyeret, ilyen módon és rendel ki-adván; az után mindjárt a' Pohárt-is, 1 *Vörte* (mert ezeket télti e szikely: *e' szerént, vagy hasonlatos képpen a' Pohárt-is*) 2 *Hálát adot*, 3 *Adta*, 4 ezt

A 3

Mond-

Cófeff.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

1. r. r. r.

Mondta: E' Pohár az Új Testamentum az én vérem által, &c. S-nem hogy annak előtte monda volna ez Igéket, a' mint némelyek vélic, de inkább azt jelenti szent Márk, hogy a' Pohárt nekik adván, ittanak abból mind nyáján, s-ugy
 Marc. 14. mondta: *Ez az én vérem Új Testamentum.*
 23. 24. *nak vére, mely sokakért ki-ontatik.* Szintén így vagy on a' mi Liturgiank: Az Isten Híveit az Asztalhoz fel-híván, és azt környül álván, 1. *Vesszük a' kenyeret,* 2. *Hálát-adunk,* 3. *Megszegjük,* 4. *Adjuk,* 5. *Mondjuk: Vegyétek, egyétek, &c.* Így a' kenyeret el-olászván, azután a' Pohárt-is, 1. *Vesszük,* 2. *Hálát-adunk,* 3. *Adjuk,* 4. *Mondjuk: Ez Pohár az Új Testamentum az én veremben.* Ezt hiszszük és valjuc Christus szerzése szerént való cselekedetnek.

Conf. A' mi Helvetica Confessio nek is erre kötelez:
 Helv. c. *Ritum, modum vel formam Cœnæ, illam existimamus esse simplicissimam & praeantissimam, quæ proximè accedit ad primam Domini Institutionem & Apostolicam doctrinam &c.* Fellyebb, mindgyárt a' harmadik Szakaszban, külön is szól a' Testamentumnak igéji felől: *Foris offertur à Ministro panis, & audiuntur voces Domini: accipite, edite, hoc est corpus meum, &c.* Mellyekben előnkben, adatik, hogy a' kenyér s' bor nyújtás közben, kellyen az ígéretnek igéjit mondanunk.

A' Tar-

A' Tarczali-Tordai Confessio nek hasonló képpen, (melyre arra-is, Egyházi büntetés alatt kötelez a' mi utolsó Articulusunk, vagy *Canonunc in Major. artic. ult. e' szó alatt: Confessionem nostram*) Illyen kérdést tévéfel: *Quibus notis vera Sacramenta, ab adulterinis distinguantur?* így tanét: *Ceremonias omnes, ac ritus, ab hominibus excogitados, ne pars essent divini cultus, totidem esse sacrilegia, asserimus. Quemadmodum enim, unius Dei est promittere, ita penes unum illum residet, auctoritas signa constituendi, & suis promissionibus apponendi. Quicumque igitur, eo proruperunt audacie, ut vel nova Sacramenta fabricarent, vel his quæ à Deo constituta sunt, aliquid adjicerent vel detraherent, crimine falsi tenentur: quo fit ut Ecclesia nostra, in his acquiescant, quæ Deus verbo suo constituit. Ismet: Signa vocamus in Cœna Domini panem & vinum--- Deinde ceremonias, seu ritus actionis essentielles, ut ita loquamur, quibus neque adjiciendum, neque detrahendum, quidquam, arbitramur. Az Hálá-adastról vagy Meg-aldastról, mely másodíci Ceremonia, külső eselekedet, így szól: *Gratiarum actio pro omnibus beneficiis, est pars ipsius Cœnæ non minima. Quo fit ut sine summo sacrilegio, nec omitti nec perverti possit.**

Iszán túl és innen való Ecclesiainakac tör-

A 4

vényi-

Conf.
Tarczali.
Cap. 4.
art. 36.

Cap. 4.
art. 50.
initio.

Cap. 4.
art. 50.
sub fin.

Artic. vényi is, ezen praxist hagygyák, csak ki pra-
Maj. 7. judicium kivől fontolja.

Melynec az-is nagy bizonyága, hogy azok-
nac az Articulusoknak ki-kelesek előtt csak ke-
véssel, úgy-mint nyolcz elzárókkal, Erdélyi
és Magyar, Országi Reformata Ecclesiáknak,
nyomtatásban ki-adott közönséges Agenda-
jok-is, ezt a Modot szabja előnkben. Így va-
gyon ottan a Rendelés: *A' Minister el-mond-
ván, az Imádságot; annac utánna vegye a
Tányérra, avagy Patinara a' kenyeret, és
számlállyá elő a' mi Urunc Christus Jesus Te-
stamentumának igéjét, szép lassan. A' mi U-
runc Jesus Christus, azéjel, mellyen halálra a-
datéc, vévé a' kenyeret, hálakat-ada, és az ő
Tanítványinak adá, ezt mondván: Vegyétek,
egyétek, ez az én Testem, mely ti érettetek ha-
lálra adatic: Ezt valamenyiféle éjenditec, az
én emlékezetemre tegyétek. A' Testamentum
igéjét elő számlálván, nyuscsa az áldott ke-
nyeret, ez igéket mondván: A' mi Urunc Je-
sus Christusnak szent teste, mely te érettet ha-
lálra adatott, erősecsen meg tégedet az igaz
hitben, hogy öröcké élhefs. Amen! Annak-
utánna, vegye a' Minister kezében a' pohárt,
avagy a' kelyhet, és számlállyá elő, a' Testamen-
tumnak többigéit is, mondván: Azonképpen
minek-utánna vocsorált volna, vövé a' pohárt,
és hálakat adván, az ő Tanítványinak adá, ezt*

mon

mondván: E' pohár *U' Testamentum az én vé-
remben, melly ti érettetek és sokakért ki-onta-
tic. bűnöknek bocsánatjára. Ezt valamenyifé-
szer iszátoc, az én emlékezetemre tegyétek.
Ez igéket el-mondván, nyuscsa a' meg-áldott
pohárt, ezt mondván: A' mi Urunc Jesus Chri-
stusnak szent vére, mely a' te bűneidért ki-onta-
tott, erősecsen-meg tégedet az igaz hitben,
hogy öröcké élhefs.*

Ez Agenda, nyomtatott másodszor, Ko-
los-váratt 1559-ben; a' fellyebb említett Ar-
ticulusok pedig 1567-ben Debreczenben. I-
gaz, vagyon egy kicsiny külömbözes itt, tud-
nia illik hogy a' Minister a' Könyörgést vagy
Áldást, az adásban vagy nyújtásban hagyatta
tic mondani (mint hogy még ez, a' Reforma-
tionnak csak a' kezdetiben vala) de elég az, hogy
mind a' kenyérnek kézben vétele, mind az igé-
ret szavainak, és a' könyörgésnek vagy áldásnak
(a' minémőt akkor kezdetben a' gyengeség en-
gedet) el-mondási akkorra hagyatnak, mikor
már a' vőő személyec, az Asztrához árultak,
és az osztáshoz kezdettek; valamint e' mi Rend-
tartásunkban vagyon.

A' mi Tudós Szegedink-is, ki-is ugyan ak-
kor élt, és egyik nagy Reformátora volt a' Ma-
gyar Ecclesiáknak, leg világosban ilyen pra-
xist ad-ki:

Quid Christus suos facere jussit, cum dixit,

A

Hoc

Hoc facite? *Quid iusserit? Hinc discite: 1 Cœ-*
rus colligendus est, ut Christus discumbit cum
discipulis. 2 Concionandum, de his maxime
que pertinent ad mysterium passionis, sicuti
Christus, &c. 3 Accipiendus panis, 4 Agen-
da gratia, 5 Frangendus panis & distribu-
endus, 6 Accipiendum poculum & distribu-
dum, 7 Edendum de pane & de poculo biben-
dum. Hac nobis mandato Domini faciendi
prescribuntur: reliqua additamenta homi-
num, ad Cœnam non pertinent. Ez hiszema
 mi itt ki-adott Rend tartásunk-is.

Alább-is hozhatni ezt a' mi időnk felé, a' mint
 meg-tekinthetni Bejte Istvánnak Gizzinben,
 Manlius János által, 1582-ben nyomtatott A-
 gendájában: mely az-is a' fejeiben fejeiben
 egyez e' miénkkel. Voltac mi értünk-re is a'
 régibb tudós emberek közzől, kik-is leg na-
 gyobb részből e' mi Módunkat tartották.

Illyen fundamentumos, illyen igen szent I-
 rással egyező, és tulajdon a' mi Ecclesiainknak
à Reformatione eleitől fogván-való álhatatos
 Módját és Formáját, bocsátjuk a' szent Vacsora
 ki-szolgáltatásának, szem-eleiben közönséges
 haszonra. Mely felől már ez előt, ez Tiszánn
 innen lévő Diocesisekbéli Esperessék s' egyéb
 Tanétók; ennek felette, ez környül lévő, ugy-
 mint Zemlén, Aba-ujvár, Sáros, Ung, Barfod s'
 több Vármegyébéli Vallásunkon, lévő Fő Fő

Rend

Rendek, és Patronusok, kik közöt becsülletek
 Fő és Vice Ispánok, és Tábla Affessoris volta-
 nak, közönséges meg-egyeztet akaratból, Sá-
 ros Patakon, 1656-ben, 14 Junii celebrata
 Gyűlésekben concludaltanak, és ugyan ott,
 mind'árt erről levelet csináltanak, fejenként
 magok pecsétivel, és alá írással meg-erősített-
 tet: a' mint az ott emanalt *Originaloc*, nyil-
 vánssággal bizonyétjác.

Hogy így köz akaratból és méltóságból,
 szem eleiben illyen képpen ki-bocsátottuk ezt;
 első és fő oka a közönséges haszon: második,
 hogy a' Magoknak te czőknek (ha kik találko-
 zának) szájok bé-dugódjék, mintha mi valami
 Ujást törtünk volna; vagy nem ezec szerént,
 hinnénk, és cselekednénk, valahol az Urnac
 áldása szerént elő-mehetünk.

Hogy szórul szóra, válogatatlanul, főképpen
 a' nagyobb és elégséges a' ándekúvakat, mind
 ezekre szorétanók és kötelezők, szándékunk-
 ban sem volt, niacsén-is; nem vagyunk ollyan
Formalisták, és az ándékok szabados gyakor-
 lásának meg-kötői: azt mindazáltal mindenek-
 től meg-kivánnók, hogy itt a' dolognak fejejit
 fejeit, és a' rendet, a' szép egyezésért, szorgalma-
 tossan meg-tartanak: s-ha mit benne valami-
 kör szűsleges okból, változtatni, jobbétani kel-
 letnék; az ne külön, hanem meg-egyeztet köz
 akaratból lenne. Az gyakorlatlanb s-gyengéb
 a'ján-

Hebr. 5. dékuvaknak, míg Isten őket-is gyakorlottab
v. 14. zékenségekkel meg-áldja, , bátorságos szor
rul szora-is ezeket kövteni. hogy meg vétke
vén vagy a szolásban alkalmatlankodván, a
épület ellen ne vécsenek.

A' Könyörgéseknek két, három féle modgya
it-is írjuk: a' kinek mellyik tezik, a hely, id
és személyek állapotjához képest, azzal élhet.

Adja-is a' mi jó Istenünk, hogy élhesünk
ezekkel, az ő dicsőségére, és a' kö
zönséges épületre. Amen!

*Tiszánn innen lévő Correspondentia
béli leg-több Diocesisek, Espere
sec, és Lelki Tanító.*

L L

LITURGIA

SACRÆ COENÆ.

Az az:

Az Ur Vacsorájának Ki-osztása
ban való Rend és Cselekedet.

Inek-utánna az Ur Vacsorájá
nak Osztása, az előt való Ur
napján, meg-hirdettetett, és a
Nap-el-jövén, midőn már az Eg
hazi szent Gyülekezet együtt vagyon, így kezdje
beszédét a' Tanító.

Meg-hirdettük az el-múlt Ur nap
ján, hogy ha a' nagy kegyelmő Ur I
sten, ez szent napot egélséggel és bé
kével meg engedi éi hetnőnk; az Ur
nak Asztalát meg-terétjük: hogy a'
meg-éhezett s szomjuhozott lelkek,
magoknak vigasztalást vegyenek. Im
a' nagy Ur Isten könyörgésünkben,
meg-halgarván, ígértünk ízeréne.

az ő

az ő Asztalát meg terítettük: me-
lyért ővé legyen minden dicséret
dicsőiség. Hivogattunk is benne
teket, a' mi Urunk Jesus Christina

2. Cor. nevében, s kértünk hogy békélyt
9. 20. meg Istennel, és egy más közöt is béke
Marci 9. segtec legyen. Ha tiszteteket csele-
v. 50. kedtetek, azt mondja néktek a' m
Matth. Urunk: ahol az én Vacsorámat el-készít-
22. v. 4. tettem: tulkaim és madaraim meg-öle-
tettek, és mindenek készen vadnak, jer-
tek-el a' lakodalomban. Es hogy annyi-
val-is nagyobb és jobb készületetek
tehesen, minek előtte fel-járulná-
tok, e' következő szent tisztein-
ket vigyúik végben.

Elsőször, haljuk-meg az Igéket,
mellyekkel az Ur Christus a' szent
Vacsorát szerzette, s-értekezzünk,
elmélkedgjünk azokról.

Másodszor, igaz Lelki örödelmes-
séggel tegyünk Vallást a' mi Iste-
nünknek.

Harmadszor, nagy lelki vigasztal-
lással

lással értsük-meg, bűncinknek köteli-
alól való fel-oloztatásunkat.

Az Szerzésnek Igéit, meg-irták,
mind a' három Euangelisták, és ama'
harmadik égben tanult Szent Pál-is,
a' ki így szoll e' felől, 1. Cor. 11. v.
23. &c. &c.

En az Urtól vettem, mellyet néktek
előtökben adtam: hogy az Ur Jesus, a'
mely éjtszaka el-áraltatéc, vőtte a' kenye-
t.

Es hálákat adván meg-szegte, és ezt
mondotta: Vegyétek egyétek, Ez én te-
stem, mely ti érettetek meg-töretik. Ezt
cselekedgyétek az én emlékezetemre.

Hasonlatosképpen a' pohárt-is vőtte,
minekutánna vacsorált volna, ezt mond-
ván: E' pohár, az Új Testamentum az
én vérem által. Ezt cselekedjétek, vala-
menyiszer iszjátok, az én emlékeze-
temre.

Mert valamenyiszer éjenditek e' ke-
nyeret, és ijándjátoc e' Pohárt, az Urnak
hálálás hirdesétek, a' miglen el-jövend.

Azért

Azért valaki ejendi e' kenyeret, ijándja az Urnak pohárát méltatlanul vétkezik az Ur testének és vérének ellen.

Próbáljameg pedig minden ember magát, és úgy egyék abból a' kenyérből, és abból a' pohárból úgy igyék.

Mert a' ki eszik és iszik méltatlanul kárhozatot eszik és iszik magának, hogy meg nem különbözteti az Urnak testét.

Ezekben az Igékben Három van egyen. I a' szent Jelek, II az Igéknek szavai, III a' Parancsolatok.

I. A' szent Jelek két rendbeliek, úgy mint a' Külső Cselekedetek (mint a' Tarczali-Tordai Confessionok ezek ket nevezi) Ismét, a' két éltető állatok, a' Kenyér és Bor.

A' külső Cselekedetek két félek, vagy az Olító Személy részéről való; vagy a' Vétőkéiről való.

Az Olítogatóról való, e z ötök: 1 Fölte, 2 Halát adot, 3 Meg-szégte, 4 Adta, 5 Mondta. Az Vétőkéiről való ketők: 1 El-véttek, 2 Meg-ótték.

zek

ezeknek ilyen lelki titkai vagy értelmi vannak: hozzájuk tévén ezekhez, a' Kenyérnek Bornak Elő, s Külön-tételeket is.

Az Elő-tételek ezeknek, e' szent elmélkedésre emelve elmédet, hogy Christus, az Atyának örökké-való végezéséből, szintén így tétetett elő, az az, rendeltetett el, a' mi idvésefűgünknek végben vitelére. Azért mondja Őtet Péter Apostol, világ fundamentumának fel vetése előtt rendeltetett, vagy eleve el tudott Christusnak.

A' Kenyérnek Bornak Külön-tételek, előnkben adja, hogy szintén így szakasztatott külön, a' Kereszten, a' Christus teste és lelke, a' mi váltságunknak megszerzéséért.

Hogy pedig nem egyéb eledelnek neméből, hanem Kenyérből és Borból szereztetett e' Sacramentum, ennek ez a' titka, hogy a' miképpen a' Kenyér és Bor, a' leg-jobb tápláló ez-
zök: így a' Christus Teste és Vére,

B

a' mi

I. Pet.
I. v. 20.

Conf.
Tarcz.
cap. 4.
art. 51.
inis.

a' mi lelkünknek, egyetlen egy fő legjobb tápláló eledele, az örök letre.

Hogy nem külön csak Kenyérből vagy Borból, hanem egyszer s mindenikből; ezzel a' jelentetik, hogy miképpen az ételben és italban álltökélletes táplálódás: így a' Christ Teste Vére, minékünk nem rész szerént-való, hanem egyetlen egy tökéletes egész lelki táplálás.

A' Kenyérnek és Bornak Fel-vétel, jelentik hogy az Ur. Jéhus Christus, szintén. olyan szabad akaratból, s-jó kedvel vőtte fel mind a' természetünket, s-mind pedig a' minden nével nevezendő szennyvedelmeket és halált, mint most az első székör, a' Kenyeret és Bort. Így jelentí ezt Pál Apostol, Christusnak önnön szavaival, a' Soltárból: *Mebr. 20. 5, 7. Psal. 40. v. 7.* nek-okáért mikor e' világra jött volna (Christus) azt mondja: az áldozatot ajandékok nem akarád, testet formált

penig énnékem. *Akkor mondam, im höl vagyok én (a könyvnek kezdetiben megirattatott én felölem)* hogy a' te akaratomat cselekedjem Isten! Ez-is a' Christus áldozatjának érdemességének egyik nagy oka, mint Esaiás előnkben adja: *Minékutánna ki adandgya az ő lelkét ál- dozatul a' bűnért, meg-látja a' magot, meg-hosszszabbétja napjait, es az Urnak akarata az ő keze által jó szerencsés lé- szen. Részt osztok ő neki a' nagyokkal, es a' hatalmasokkal osztja meg a' sakmánt, mivelhogy az ő életét halálra adta. Azért szeret így mond ldvezítőnk, az én A- tyám engemet, mert én az én életemet le- teszem, hogy ismét fel-vegyem azt. Senki nem veszi-el én töllem azt, hanem én ma- gam adom halálra az én életemet, magam kéjén.*

Az Hála-adás, előnkben adgya, Christusnak lélekben való meg-vi- dulását, és az ő szent Attyához való háládatos fel-buzdulását, az előtte lévő győzödelmen, melyet a' bű-

nőn, halálon és poklon vejedő vala
a' mi örök váltságunkra: úgy tartván
azt még akkor, az halállal való baj
vivása előtt-is, mint ha már-is kezé
ben lőtt volna az. Lásd e' felől, a' Chri
stus haláláról és fel-támadásáról szó
ló 16. Solt. a' 7. verset: *Aldom az U
rat, ki énnékem jo tanácsot adot, hogy me
éjel is tanétanak engemet az én veséim.*
Hasonlót olvasunk, János Evange
listánál-is, 17-részében, mivel azt a
ott lévő Könyörgést-is, akkor tájban
főt ki-teczik a' következő 18-d
résznek első s-több verseiből, ugya
ott a' Vacsora felett törté Christu
Urunk.

A' Kenyér *Meg-törésének*, s. *szeged*
lésének külső haszna, az el-osztás; le
ki haszna pedig, hogy ez szent Csele
kedet, arra emelje lelkünket, mikép
pen az Ur Jesus Christus halálra ada
tatott, és az ő áldott Lelke és Teste
az Isten rettenetes haragjának érzel
közben, a' mi bűneinkért, egy mástól
külö

külön szakadtak és váltak, szintén.
olly valóságosan, a' miképpen lát
juk hogy a' Sacramentumbéli kenyér
szemőnk láttára meg-törtetik; s-egy
szer s-mind hogy eszünkben jusson
bűneinknek izörnyű volta, és az I
sten azok ellen való haragjának nag
sága, midőn az ő igazságának külöm
ben elég nem térithetet, hanem csak
ez Aldozat által.

A' Ki-adásakor mind a' két Nem
nek, ez parantsolatokkal: *Vegyetek,
Egyetek, Igyatok*; arról elmélkedgyél,
hogy Christus, az ő valóságos Testét
és Vérét, szenyvedésnek s-halálának
érdemével egyetemben, lelked örök
életre való táplálására, hitednek
szintén olly bizonynai nyutja és ada
ja önön maga, mint a' Tanétó a'
külső Jegyeket, a' Kenyert és a' Bort,
mellyek testedet táplállyák ez idő
szerént való életre.

A' Kenyérnek Bornak, a' Tanétó ke
zéből *El-fogása* közbé, meg-ételnek és

talnak okáért, buzdec-s fel-lelkedet hog' Christust hited által, azon szem-pillantás alatt meg-foghassad minden érdemivel, és szintén úgy meg-ölelgethesd, s-lelkedhez szoríthasd hitednek karjai között; mint a' Vén. Simeon a' polában, testi ölében fogta, és meg-ápolgatta vala őtet.

Mikor a' kenyért *Eszed*, úgy képzjed elmédben, mint ha Christust akkor látnád a' kereszten függeni, és a' ő ki-beszélhetetlen kin-izenvedés által, telylessen eleget tenni lstenek, a' te bűneidért.

A' Bort mikor *iszod*, és a' pohárból szádban és gyomrodban ki-töltöd, ugyan akkor, arra emeld szivedet, el is hitedd véle, hogy bűneid, ama Vérnek érdeméért, melly a' kereszten ki-ontaték, szintén olyan való-ságossánn megbocsáttattanak, a' mint most a' Sacramentumi Bort iszod és majd gyomrodban is lélszen az. Es minchlyt kézded, a' bé vőtt bornak

erejét

erejét gyomrodban érezni, jusson a-zontul eszedben, hogy azon keljen-lenned, hogy akképpen érezhesd Lelekdben, a' Szent Lélek vidáméto erejét, bűneidnek, az Ur Christus vé-re hullásának érdeméért lőtt bocsá-natjok felől való, örvendetes bizonyossá tétettetésed által.

Es így látod jól, ez szent Ceremoniák vagy Cselekedetek, élőven ábrázzák ki néked egész idveiségedet: és hogy ezekben, *Christus előtted meg-feszéttetik*, mint Pál Apostol szoll, Galat. 3. 1. Ez-is a' Christus Testének igazán való étele, és az ő Vérenék itala: mellyeknek a' külső, vagy testi, s-természet szerént való étel és ital, a' jól élésben, csalhatatlan jegye és pecséri.

II. Az Igéretnek szavai ezek: *Ez én Testem, Ez én Vérem*. Mellyek nélkül a' Cselekedeteknek titkokat, soha meg nem érthettük volna. Azu adja azért ez Igéret előttünkben, hogy

B 3

amely

a mely bizonnyal, a' Sz. Sacramentumban, a' kenyér és bor jelen van, azok nekünk adattatnak, s mi is el-fogjuk azokat: és a' micsoda a meg-ött kenyér, és meg-ivott bor a' mi természetünknek, ugymint valóságos táplálás: szintén olly bizonnyal azon Christus, ki az első Sacramentumban, itt is jelē vagyō; magát egészlen minden érdemével nekünk adja: mi is el-fogjuk ōtet hitünknek kezével; s valóságos táplálása a' mi lelkünknek. Nem úgy mindazáltal, mint ha az ō Teste, az égből hozzánk ide alá szállana, hanem minket emelvén hitünkben oda-fele a'hoz, az elébb ki-fejezett s elōnkben adatott szent elmélkedések által, az Idvezetőnk szava ként: *A' hon*

Matth. 24. 28. *vagyon a' Test, oda gyűlekeznek a' sáskeselyűk.*

Itt meg-ota a' Tanító magát, hogy valami disputalásban ne egyeledgyék: csak meg-háborítaná azzal, a' hívőknek szent elmélkedéseket.

ket. A' Prædicatióban volt annak helye.

III. A' Parancsolatok ezek: Első, *Ezt cselekedjétek az én Emlekezetemre.* Azaz, 1. valamiket láttatok hogy én a' Vég-vacsorában, cselekedtem, s szerzettem, ti is mind azokat s a' szerént cselekedjétek, semmit sem hozzájok nem adván, sem el-nem vévén benne. 2. *az én emlekezetemre,* s nem más egyéb végre cselekedjétek; a'képpen a' mint az elébb megfektett külső Ceremoniák alatt lévő lelki titkok, értelmek, (mellyek a' Christus igaz emlegetési) elōnkben adák.

Második Parancsolat, *Az Urnak halálát hirdetitek, vagy hirdesétek* (mind két képpen fordéthatni) *miglen el-jő.* Az Ur halálának hirdetése avagy emlegetése áll, 1. a' fellyebb említett szent titkok felől való józan, s hit által való elmélkedésben. 2. Ez hitünknek, egész életünkben való ki-ábrázásában, mutatásában;

és 3 az Istenhez, ez hozzánk mutatott nagy szerelméért-való buzgó halál-adásban, és könyörgésben.

Harmadszor e parantsoltatik: *Probalja meg pedig minden ember magát, és úgy egyék abból a kenyérből, &c.* Mely ez háromban megyen, végben. 1 Ki ki gondolkodjék az ő bűneiről, és azokkal érdemlett átkokról; hogy így bűneit meg-utálván, meg-alázza magát Isten előtt; mivelhogy oly nagy az Istennek haragja a' bűn ellen, hogy inkább az ő szerelmes Fiában, a' Jésus Christusbán, a' keserő és gyálázatos Keresztnek halálával akarta, azt meg-büntetni, hogy nem a' bűnt büntetetlen hagyni. 2 ki ki szívét vizsgálja meg, hogy ha ez ígéretet, erős hittel kapcsolja-e magához, hogy tudniaillik ő néki minden bűnei, egyedül csak az Úr Christusnak kinszenyvedése és halála által bocsátattanak meg, és hogy e' Christusból igazsága ajándékozott nékié, úgy hogy

hogy az, saját igazságul tulajdonított legyen ő neki, mint ha szintén önnön maga által, minden ő vétkeiért eleget tőt volna, és az igazságnak minden részét be-töltötte volna. 3 jól meg gondollya elméjében, hogy ha ennek utánna egész életünkrendiben akaré háládó lenni az ő Istenéhez, és ha kíváné ő előtt tisztán és igazán járni. Ennek felette, hogy ha minden ellenkezést, irigységet, gyűlölséget akaré szívéből kivetni: és ha el-végezte-e magában, valósággal, hogy ez után életét igaz atyafiúi szeretetben, és egységben akarja véghez vinni.

Valakik ez okáért ilyen indulattal vannak, azokat méltóknak tartja Isten, és illendő fiaknak iréliez ő lakodalmára.

Vízontag pedig, valamik ez bizonyosságot szívekben nem érzik, ítéletet esznek és isznak magoknak. Annakokáért Christus Urunknak és Sz. Pál

Apostolnak parancsolatjából, mindeneket valakik tudván e' következendő bűnökben élnek, el-riltunk az Urnak asztalátul, meg-hirdetvén azoknak hogy semmiképpen nem lélsznek az Isten országának örökösai. Tudniillik a' bálván' imádók, és mind a' kik szenteket, angyalokat, és egyéb teremtetett állatokat imádnak és segítségül híjnak, kik faragott öntöt és irott képeket tisztelnek és imádnak, kik ördögös tudománnyal és varáslásokkal élnek, mindenek a' kik embereket, barmokat és egyéb dolgokat meg-bűvölnek bájolnak, és a' kik efféle bűvöléseknek babonáságoknak hisznek. Valakik az Istent, az ő szent igéjét, és szent Sacramentumit meg-verik, minden káromlók, és mind azok, kik az Anyaszentegyházban és a' polgári társaságban zűrzavart inditnak és párrot ütnek, minden patvarkodók, hiri szegettek, hitetlenek, szűléjeknek és előttők járók.

róknak engedetlenek, gyilkosok, hársártók, háborgók: valakik felebarátiokat gyűlölik, és azokra irigykednek: minden házasság törők, paráznák, részegesek, lopók, ufórások, kőborlók, ragadozók, kártyás kotzkások, fősvények, és mindenek, valakik rendeletlenül élvén egyebeket meg-botránkoztatnak. Ezek mindnyájan, valamig az ő vétkekben hevernek, éz szent Sacramentumi ételtől, és italtul, mely egyedül csak a' hiveknek szereztetett a' Christustól, magokat meg tartoztassák, és annélkül ellegyenek, hogy nehezebb itélet és kárhozatot ne vonnyanak fejekre.

Mind ezek penig szerelmesim, nem a' végre számláltatnak elő, hogy a' hiveknek töredelmes szivei, tellyesféggel el-rettennyenek, mint ha csak azoknak volna szabad az Ur asztalából részefszülniek, a' kik tellyesféggel, minden bűn nélkül vadnak. Mert nem

nem azért járulunk a' szent vacsorához, hogy ezzel magunkat igazaknak és tökéletességeknek mutatók: hanem inkább ez ellen, mivel-hogy az életet nem mi magunkban, hanem a' Christusban keressük, meg-valljuk ezzel hogy az halálnak közepette fekszünk. Annakokáért noha még magunkban sok erőtelenségeket és nyavalyáságot érzünk, és hogy még szinte tellyes és tökéletes hittel nem bírunk, sem pedig olly buzgosággal a' mint kellene, az Istent nem tiszteljük; de naponként, hitünknek erőtlenségivel, és a' testnek gonosz kívánságival szükség tufakodnunk. Mindazáltal mivel-hogy a Szent Léleknek kegyelme által, utáljuk és bánjuk szívünk szerént ez vétkeket, és tellyes szívvel az hitetlenség ellen győzedelmet igyekezzünk venni, és az Istennek minden parancsolati szerént akarunk élni: Ez bizodalomban és hiedelemmel meg állunk, hogy

sem

sem valamely bűn, sem pedig egy-is az erőtelenségek között, mellyek még kedvünk ellen, mi bennünk vadnak, az Istennek kegyelméből minket ki nem rekeszthetnek, sem pedig ez mennyei étellel itallal való részesülésre, méltatlanokká nem tehetnek.

Az Vraz ö Lelke által, tanécsom, vezéreljen minket, Fiaért az Vri Jesus Christusért! Amen!

Ez szent Elmélkedést végezvén, ismét Solihonig y a' Tanító.

Jer immár mind ezek után, igaz lelki töredelmességgel és bizodalommal regyünk vallást, és a' mi kegyelmes Istenünknek, bűneink terhelől való fel-szabadéttatásunk felől tört szép atyai maga ajánlását, ércsük és vegyük. Mondjátok velem együtt.

Vallás-tétel, a' Bűnökről és az Isten nagy kegyelmességéről. Az Praxis Pietatisből vött.

Oh igaz

O Higaz örök Isten, mikor a' te veled közlött számlálhatatlan jó tételmekkel az én álnökságomat egybevetem, a' szégyen az én orczámat ugyan el-burítja. Mert egyetlen egy czikely minden szent parancsolatidban miattam meg-szegetlen nem maradt. Leg elsőben is az én szívem te hozzád, mint Istenhez nem ragaszkodott: ítéletidről, a' bűntétel közben, meg nem reittem; így ítéletidnek keveset hittem. Isteni tisztetted inkább szerettem a' magam elméjének te czése, s a' szokás szerént, mint sem a' igazság tanítása szerént gyakran szentséges nevedet hívásos dolgokban mennyi ezerszer vettem, igaz Isten! tisztátalan ajakimra, sőt bűneim takargatása, semulandó hasznom kedvéért, egy néhányszor reja is esküttem arra. Szolgálatodban gyakrabban csak sokasbunk sokszor a' külső ceremóniakért, lelkem méretieért pedig ritkán voltam jelen. Te Napodnak dolgait, a' szent Gyülekezésekben való jelenlétet, szent igéd és mu-

küld felől való elmélkedéseket, az szűkölködővel való jól tételt jaj csak merő azon terehnek tartottam! Testi szüleimet nem becsültem érdemek szerént! Szolgaid, mind a' lelki tanítók, mind az külső Gondviselők, meg-unt és utált állapattal voltak előttem. Az haragnak és bosszú állásnak, oly igen helyt adtam szívemben; hogy inkább akartam te veled az szent Vacsora által nem egyesülni, és te nálad nélkül el-lenni; hogy nem mint egy kis dolyfömet le-hagyni. Szívemet, lelkemet, az sok fertelmes buja gondolatokkal, testemet pedig azoknak fertelmes végbe vitelével, meg-moraskondottá. Nem elégedtem meg azzal az állapatommal, melybe Felséged jó tetsé- sebül belyhez tetett; hanem különb különb sok ravasz színek alatt, meg-loptam, meg-vontam felebarátimat. Sok hamis csalárd beszédet szoltam: mások felől kemény íté- letet töttem, Félebarátimat rutul meg-rágalmaztam. Ha mikor rosz hirt hallot- tam, valamely felebarátom felől, még mi- nek előtte végére mennék, hitelt adtam

annak, és nyelvemet ördög ezközévé tettem, ki vittem azt, szárnyára repettem: egyebeknek károkat, botoránkoszásokra sokat nyelveskedtem. Végezetre, egész életemben minden irigységgel tel voltam, az másokéra vágytam, halálókat is kívántam egyebeknek az mulando jókért. Es ekképpen minden nagy és kicsiny Hagyományodat, által hágtam Istenem az elsőül fogva mind az utolsóig. S véget mostan elődben álván, magam kegyes siralommal méltónak itilem magamat, a te kezedből való ki-tasáztatásra, és az örök átok alá való rekesztésre ezekért De oh menynek földnek Istene, Atya Ur Isten! Oh világ meg-váltoja, Ur Jeshu Christus! Oh meg-szentelő édes vigasztalóm, áldot Szent Lelek! könyörűl én ragtam nyavalas bűnösön! Ne taszíts el hozzád meg-térni kívánczozó szegény lelkemet, ki magányosan igen utálja az ő sok gonosz bűneiért magát. Nyujsd-le édes Jeshu az egekből segítő karodat, és szegény szolgádat szolgálodat ragadd kézen, ki ezen

kiezentől az kétségben esésnek tengerében süllyedek! Szerelmes Atyám! előd-meg magad, ez vándorlásból hozzád indult ehel holt teközlő fiadat, és tarcsad a vagy csak mint egyik béréscdet! Ha oh édes meg-váltóm! a te irgalmasságodnak derek falatira és frissebb étkeire nem is, mindazáltal annak a vag' csak morsalékjára, méltoztassad szegény szolgádat, szolgálodat! Mert Uram ez az én álhatatos hitem, hogy te az én bűneimért meg-holtál, igazulásomért pedig fel-támadtál: és hogy egy hozzád menő szegény bűnös is ki nem úsz előled az ajtón. Ezt hiszem, Uram! gyámolicsad gyenge hitemet! Melynek megpecsétlésének okaért, ezentúl szent Testednek és Verednek áldott Sacramentumához járulok. Oh pecsételd el lelkemet lelkeddel, é te szentséged által! hadd-volta képen erezhessém, hogy szent halálnak érdemért, minden én bűneim, énnekem úgy meg-bocsáttattanak: hogy az érdemlett átok engemet, sem ez, sem a következő életben azokért meg nem szegye-

szegényithet. Lakozzál Szent Lélek által én bennem, hogy én-is hit által te benned lakhassam: és mindenkoron a' te felelmedben élhervén, halhassak kedvedben meg. Holtom után pedig, részesülhessek az örök életben, te általad én egyetlen egy Idvezítőm által. Amen!

*Más ugyan ezenről, ugy ymint
a' szokott.*

ÖRök mindenható Felféges Ur Isten: én szegény meg-nyomorodott bűnös Ember, vallást téveszték te szent Felfégednek előtte, mert én tégedet meg-bántottalak sok fertelmes bűneimmel: ugy-mint gonosz szömmel, szándékommal, látásommal hallásommal, irigysággal, mordsággal, szitkosáttal, átkos voltommal, harag tartásommal, hitelkezésimmal, te szent parancsolatodat meg nem tartásommal, felebarátimhoz való engedelmessé-

leni

lenéggimmal és gyűlölségimmal, ajándékiddal való gonoszul éléssel, keresztyéni tisztemben és hivatalomban-való restes járásommal. Ezekkel és több számlálhatatlan sok titkos és nyilván való vétkeimmal, tégedet én Istenemet meg-bántottalak, méltó haragra és bosszú állásra indétottalak. De mivel-hogy egyedül csak te vagy, a' meg-térő bűnösökön könyörülő Isten: annakokáért alázatosan könyörgök te szent Felfégednek, hogy a' te igaz ígéreted szerént, melyben azt fogadtad minékünk, hogy valamely orában a' bűnös ember te hozzád fel kiáltánd, meghalgatod, és az ő álnokságáról többé meg nem emlekezel, bocsásd meg az én bűneimet: a' te szerelmes Fiának vére hullásával mossa el bűneimnek ruttságát, ártatlanságával fedezgesd vétkeimnek fertelmét. Teremcs új szívet lelket, Ur Isten! én bennem, és a' Szent Lélek Ur Istent

ne vede-el én tőlem. De sőt inkább
 réizeltess a Szent Léleknek ajándé-
 kiban, és szentelj meg lelkemben te-
 stemben, hogy lehessek méltó ven-
 dég a te szerelmes Fiadnak asztalá-
 nál, és részesülhessek azokban a
 jókban, melyeket te stének tőredel-
 mével, és vérchullásával szerzett.
 Hogy tiszta és szent ártatlan életet
 élvén, holtom után mehessek bé a
 boldogságban: melyben éliz és ura-
 kodol, a te Sz. Fiaddal, a Szent Lé-
 leknek egyeségében mind örökké.
 Örökké. Amen!

*Más, a' Scotiai és Palatinátusi,
 S. t. bb Reformata Ecclesiakéi-
 ből vött.*

Nagy buzgósggal magasztaljuk, m-
 Kegyelmes Istenünk, a te nagy me-
 vedet, hogy ki mentettél minket
 amaz örök halálból és kárhozatból, mely-
 ben az irigy Eördög, az egész Ember
 Nemzeteket a bűn által be-cjtette vala

Mel

Mely nagy rabságból, soha sem ember,
 sem Angyal minket ki nem menthetet-
 volna, hanem te Uram, te szerzettel mi-
 nekünk váltságot egy szülött Fiadban, ki
 nagy szerelmedből nekünk ajándekoztál:
 hogy mi hozzánk az egy bűn kivől, hason-
 latos emberre lévén, a mi törvény szegé-
 sünknek büntetését magára vállalná, és
 halála által eleget tenne a te igazságo-
 nak; fel-támadása által pedig el-rontaná
 azt, a kinél az halálnak ereje vala: és ek-
 keppen ismét életet hozna e világra. Oh
 édes Atyánk! meg-valjuc, hogy semmi te-
 remtett állat meg nem foghatja, annak a
 te igen felséges nagy szerelmednek hosz-
 szságát, szélességét, mélységét és magas-
 ságát, mely tégedet ez ingyen való irgal-
 masságra indított; mindazáltal édes Id-
 vezető Urunk parancsolatjára, bizoda-
 lommal magunkat az ő asztalanál bé mu-
 tatjuk, és az ő szent Vacsorája felett, mel-
 lyet szent halálának emlegetésére szerzet
 és hagyott, meg-jelenünk; hogy emleget-
 sük, halá-adással hirdessük, és az egész
 Világ

C 4

Világ előtt bizonságot tegyünk a felől, hogy mi szegény vesztet rabok, egyedül és mindeneztől csak ő általa nyertünk szabadságot és életet: hogy csak ő általa, esmérjünk minket te Fiaidnak és örökösödnek: hogy csak ő általa vagyunk nekünk be-meneteleink, a kegyelemnek Táblája eleiben: hogy csak ő általa foglaltattunk a lelki Országban, hogy együnk és igyunk az ő Asztala felett, s ottan hamar a mi társalkodásunk ő véle legyen az egekben: és hogy ő általa testeink, a földnek porából ismét fel-támasztatnak, és helyhez-tettetnek ő véle együtt, amaz vég nélkül való örömben, mellyet te, oh irgalmaságnak Attya! készítettél választottidnak, világ fundamentumának fel-vetése előtt. Ez te megbecsülhetetlen jó téteményidet, mi itt szívéinknek mélysegeből esmérjük, és hirdetjük, hogy csak a te szabad irgalmaságodból vöttük, a te egyetlen egy szülött Fiad, az Ur János Chtistus által. Mellyekért mi te Gyülekezeted, Szent Lelkednek indításából, minden hálá-adást, dicséretet és dicsőf-

dicsőfiséget néked tulajdonítunk.))

Adjad Kegyelmes Atyánk, hogy Sz. Lelked által, mi is már magunkat erőshiedelemmel, a te szent Fiadnak ajánlhassuk, és hogy a mi fáradt és töredelmes szívünk, az ő igaz testével vérevel, örökké való mennyei Kenyérrel, a Szent Léleknek munkálkodása által tápláltassanak: hogy többé már nem a mi bűneinkben éljünk, hanem ő benne; és ő is mi bennünk, most hit által; ennek utánna jelen és szemtől szemben, az egekben, örökkön örökké!

Ennek felette, Szerelmes Atyánk, erősíts meg minket ez szent Vacsora által, Keresztyéni Hitünknek Agazatiban, melyről mind szívünkkel szájunkal ilyen Vallást teszünk: Hiszek Istenben, &c.

Ez után mind árt a Három kérdések következnék: a holot szolécsa ismét az Egyházi Tanéro a Híveket, j-mond a:

Jöllehet én, a ti hitetek felől való jó Vallás-tételtekben nem kételkedő; mindazáltal hogy a ti a'béli kész és

szabados voltotok, itt a közönfőges szent Gyülekezetben, melyben a szent Angyalok is jelen vannak, figyelmeznék kinek kinek maga viselése, zengjen és nyilvánvaló legyen; Három Kérdéseket kérdek, melyekre ki ki maga személtében, jó lelki ismérvet alát tartozik felelni.

1 Először, azt kérdem: *Hiszitek* hogy Istentől tökéletes igazságban, szentségben, és ártatlanságban teremtetetek volt; de az ördögnek incselkedése miatt, örök halálban és kárhozatban estetek? *Hiszem.*

2 Másodszor, *Hiszitek*, hogy az Ur Isten, Szent Fiát a' testben ti éretetek elbocsátotta, és annak Keresztfán, egyszer-való áldozatjával, a' bűnt, halált, ördögöt és kárhozatot úgy meg-rontotta, erejeket hatalmokat úgy el-vőtte, hogy többé már ezek kárhozatotokra nem árthatnak? *Hiszem.*

3 Harmadszor, *Hiszitek* hogy ez halan-

halando életnek utánna, fel támasztja a' ti testeiteket a' porból, és béviszzen riteket lelkeistől testeistől az örök boldogságban? *Hiszem.*

[*A' Milotai Agendájában, itt mondják a' Hiszek Istent.*]

Ez után már az Oldozat következik. Így szoljon azért a' Tanító:

En is az én Vram Jესus Christusnak, méltatlan hivatalos Szolgája, értvén e' ti Hitetek felől-való kért Vállás tételeit, a' hatalom szerint, mely adattatott mi nekünk, az Apostolokkal egyetemben, hogy valakiknek e' földön bűnőket meg-bocsátjuk, az egekben is meg-lésznek bocsáttatván; a' kikéit pedig meg-kötjük, meg-kötetnek az egekben is: hirdetem, sőt a' mint Christus Varrunk szavában nyilván ki-fejezte, vagy on, meg-bocsátom az ő nevében, az az szolgál, avagy adattatott, hatalommal és méltósággal, a' ti bűneiteket, ti is a' ti rézeteiokről igazán tart-

tartván poenitentiar. Sőt ennek fe-
lette, örök életetek felől is bizo-
nyossá tételek benneteket: mellyet
ő szent Felsége meg-ád ingyen- való
kegyelméből, szent Fiáért tinéktek,
és minden ő benne hívőknek. Am.

Ezeket ilyen. rendel és formán.
végben vivén, száljon-le a' Tanétó a'
Prædicáló Székből, és azontul az
Asztalhoz menvén, fordécsa-el a'
készkenőt a' kenyérről borrrul, és a'
Pohárt tölcse-meg, a' fel-járu landó
Hiveket hja elő: kik fel-jövén, és az
Asztal környűl álvánn, kezdje mind-
járt a' Testamentumnak igéjit, Pál
Apostolból, ilyen képpen.

A' mi Vrunk Jesus Christus, az éj-
szaka, mellyen el-áru latott, vörte
a' kenyeret [E'kor ő-is mindjárt vegye] há-
lát adot [Adjon ő-is (a' kenyeret kez-eben tart-
ván) azontul ilyen vagy hasonló formán.]

A' Tanétónak Hálá-adása, a' ke-
nyér fel-vételekor.

Dicsőf.

Dicsőfeg tulajdonittassék tenéked,
oh kegyes Atya Isten! menynek föld-
nek Ura, ki az Ur Jesust küldted e'
vilagra, hogy a' bűnösöket meg-tartaná,
meg-halván az ő bűneikért, és igazulá-
sokra fel támadván. Kimmár az ő szent
testet, szintén olly bizor nnyal adja nekik
eledelől, mint a' mely bizor nnyal, a' szent
Vacsorában (mellyet e' végre is szerzet)
a' kenyér tördeltetik, és nekik ételkre
adattatik, ilyen igéretivel erősitvén
ezt: Ez az én testem, mely ti érette-
tek meg-töretik. Adjad kegyelmes A-
tyánk, hogy e' Szentségben, a' te Hiv-
eid-nek, mind ezek felöl- való hitek erősit-
tessék-meg! Amen!

Más rövidebb.

Adott légyen, oh nagy Isten! a' te
neved, ki az Vr Jesust lelki eled-
lől rendelted Választottidnak,
hog ő lenne ama' menyország-
ból alá szállott kenyér, ki életet adjon e' Vi-
lágnak. Engedjed hog' ők, e' Mennyei
Mannát éven, örök életek légyen! A.
[Vége]

[Végez vén a' Hálá-adást, mondja] meg-
szegte [Akkor ő-is törje a' kenyeret] fadta
[E'kor adja s-nysjesa ő-is] ezt mondván:
Vegyétek, egyétek ez az én testem,
mely ti érettetek meg-tőretik; ezt
cselekedjétek az én emlekezetemre.

Itt még szokot mondja, mind oszdogalja
azon közben a' kenyeret. Ha pedig még sokan
volnának hátra az akkor környül állók között,
néha néha így is szóljon: A' kenyér mel-
lyet meg-tőrünk, Christus testével
való közöritülés. Néha meg így: Meg-
emlekezzetek az Vr Jelus Christus
haláláról. Így-is néha néha: Oda-fel az
égben emeljétek lelkeiteket, holott
az Vr Christust vallátok, Hitetek a-
gazatiban, űlni Istennek jobján.

Így a' kenyeret el-őszíván, szolljon ismét il-
lyen módon.

E' szerint a' pohárt-is, vőtte tudnia-
illik [E' száka közben Vegye a' Pohárt] hálá-
adot [Adjon ő-is mindjárt, ez vag y hasonló sor-
mán.]

A' Pohár fel-vételekor való
Hálá-adás.

NAgy Uram a' te buzgó szerelmed nec
hosszasága, szélessége, mélysege
és magassága, hogy örökké-való fri-
ged szerint, egyetlen egy szülött Fiad-
dal, hivedért vért ontattál: mely nélkül
micsenzis bűn bocsánat. Melynek emle-
kezetire szerzette, azon te szent Fiad, a'
Veg Vacsorában, a' bornak ki-öntését és
italát, ilyen szép igéretit köt vén mellé:
E' pohár az Vj Testamentum az én
véremben. Oh kegyelmes Atyánk, pe-
csételdzel a' te Hivednek, ez Szencség-
gel való éléseknek általa, azt a' nagy vál-
tságot, mellyet az ő véreben rendeltél!
Amen!

Más rövidebb.

DIcsőitessél Vr Jelus Christuf-
nak természet szerint-való Sz-
Attya, ki ő benne az idvefség-
nek kut fejcit fel-nyitogattad. Oh ad-
jad, hogy a' Víz, mellyet e' lelki Ki-
rály ad, a' te Néped lélekből szomju-
hozza, hogy soha meg ne szomju-
hozzék, hanem legyen az abban,
örök

örök életre ízokaécselő viznek kút-
feje! Amen!

[Ezt végezvén mondja] adta az ő Tanét.
ványinak [ő-is akkor adja] ezt mond-
ván: Ez pohár az Vj Testamentum
az én véremben, ezt cselekedjétek,
valamenyiféle ízfízátok, az én emle-
kezetemre.

Itt-is ama felső intésekkel, az osztás köz-
ben élhet a Tanétó; csak hogy a' szent Pál
szavait a' pohárral így mondja: Az hálá-
adásnak pohára, mellyet megál-
dunk, Christus vérével való közösfü-
lés.

El-öszolván, az első uttal fel-járult Com-
municansok; a' többivel-is szintén ez en kép-
pen cselekedjék: csak hogy a' Haladásokat töb-
bé ne mondja, hanem csak az Igéretnek szá-
vait, azokat-is csak elsőben, ilyen képpen:
Vég' étek, eg' étek úgy-mond az Ur Jesus
Christus, ez az én testem, &c. E' pohár,
így szoll Christus Urunk, az Vj Testamen-
tum, az én Véremben. Ismét a' több szö-
ket, néha néha.

Erre pedig igen szorgalmatossan számo-
kell

kell tartani, hogy mikoron a' szent szerzésnek,
vagy a' Testamentumnak igéjét mondjuk, a'
Præcentor éneket ne kezdjen, mint sok helyen
a' maga gondolatlanok cselekesznek. Kertőnc
szólni egyszer s-mind azon Gyülekezetben,
disztelen haszontalan-is: az Apostolis penig
tiltja

Végben menven az Osztás, és Communica-
lás, a' Tanétó így szoljon:

Ekképpen szerzette Christus U-
runk a' Vég-vacsorát: e'képpen élte-
nek ezzel az elődedin lévő keresz-
tyéneknek Gyülekezetekben; ilyen
végekre: 1 a' hirnek a' bűn-bocsá-
nat és az örök idvesség felől, meg-
erősítésére. 2 A' keresztyén Valá-
lásnak, és igaz poenitentia tartásnak
bizonyfágára. 3 Az egymáshoz va-
lo igaz keresztyényi szent szeretet-
ről s-egyeségről való Vallás-tételre:
hogy a' miképpē a' Kenyér és a' Bor,
mellyekből öttünk és ittunk, sok bu-
za, sok szőlő szemekből állanak; de
már egy mással úgy egyesültenek,
hogy mind azok egy kenyér. és egy

D

bor:

1. Cor.
10. 17.

bor: így nekünk is Iok Híveknek, hit és ártafiságos szeretet által, úgy Őszve kell forradnunk, hogy mi mindnyájan egy Test és Lélek legyünk, mint az Apostol int. Melyre a' jó Isten, szent Lelke által segéljen bennünket! Amen!

Adjunk hálát a' mi jó Istenünknek, ki Lelkeinket az Ő Fiának Aiztalanál ily atyai képpen vendéglé, és táplálá.

*Végso Hálá-adas, a' Praxis
Pietatisbol vötr.*

Mit adjak már néked, oh áldott Idvezítőm! ennyi velem közlött áldomásidért; mellyek oly Iokak és nagyok, hogy azokat az én szívem semmiképpen bé nem foghatja? Hogy engemet nem oktalan állattá hanem emberre, Sz. képedre teremtetél, mellyet noha a' bűn által elvesztettem, vala, de te Szent Lelked által, ujjonnan helyére állattad azt én bennem, szent Véreddel lelkefőttestesből a' rabság alól meg-váltván. Mely-

mek pe-

nek pecsétét és zálagát, most is ki-szolgáltatád, sőt ugyan magadat adád énnekem.

Kevés volt Uram! az előtted, noha az is meg-becsülhetetlen kegyelmességed, hogy őriző szent Angyalokat tartottál fogantatásomtól fogva mellettem; hanem magad is lelkemben méltóztattál bé-szállani, és rejám ott vigyázni, ott táplálni, és ott nevelni. Oh Uram! mit kívánhatok immár többet, te is mit adhatsz egyebet, mint hogy testedet eledelöl, véredet italol adod énnekem! Nincsen ugyan tiszta szívem bé-fogadásodra, de a' könnyhullató szemek soha meg nem szűnnek, szent Lábaidnak mosogatására. Erőssécs-meg Ura kedvedet szolgálóban, szolgálóban, és a' mit Iſák mond vala Jakab felől, mondjad te is az én Lelkem felől: Meg-áldottam Őtet, annakokáért Ő áldott léfzen. Te Uram, házáddá méltóztattad az én lelkemet: legyen azért áldott mind örökké! Töröld ki Sz. Véred által, bűneimnek még emlekezetit is: lelkem esméretit Sz. Lelked által benteld meg. Világosécs elmémet igazságoddal, szívemet

D 2

szent

Sz. törvényiddel igazgassad, és akaratoddal mindenekben nyugassad Sz. akaratodban, s- te czesedbe. Es mivel nem külső, nē testi karjaimmal tartoztatlak tégedet, hanem belső képpen hit által: Uram el nem ereftelek tégedet, míg meg nem áldasz engemet, míg nem adsz nekem új nevet, sőt új szívet, új lelket. Ne is kíványédes Jēsusom, töllem mint Jakóbtul el-menni, mint ha már meg-hajnallanék; hanem kérlek szíveim szerént, az Emausban menő Tanítványokkal együtt, maradj velem, mert bē-estveledet: és a' késérteteknek, sőt halálmnak is fétét éjszakájá ezentúl rám következik. Tégy engemet mint egy pecsétet szívedre; és adjad hogy, miképpen most engemet, ez nagy jó akaratodra méltóztattál, hogy kegyelmességednek házában Asztalod felett, a' Sz. Sacramentumban részesülhettem: azonképpen irgalmasságodból, ennek-utánna dicsőségednek Országában is, telepedhessem-le Abrahámmal, Isákkal, Jacobbal, és a' több Szentekkel. Kegyelemességedért

gedért pedig, oh én Uram, neked tulajdonok minden dicséretet, dicsőséget, bölcseséget, halá-adást, tisztességet, erőt, hatalmat és Felséget, mind örökkön örökké! Amen!

Más, a' 103-dik Soltárból, a' Palatinatusi és Belgiumi Ecclesiaké.

Aldgyad én lelkem az Urat: és minden belső részeim az Ő szent nevét. Aldgyad én lelkem az Urat, és el ne felelkezzél semmi jótéményiről, ki meg-kegyelmez minden te bűneidnek, ki meg-gyógyítja minden te betegségedet, ki meg-szabadítja a' koporsóból a' te életedet, ki tégedet meg-koronáz kegyelmességével és irgalmasságával. Ki minden jóval meg-elégíti a' te szádat. Irgalmas és kegyelmes az Ur, késedelmes a' haragra és igen kegyelmes. Nem mind öröcké feddődik, és nem tartya meg mind öröcké az Ő haragját. Nem a' mi bűneink

D 3 sze-

ízerént cselekezik mi velünk, és nem fizet minékünk a' mi álnokságink szerént. Mert mely igen magas az ég a' földtől, oly igen nagy az ő jóvolta az őtet félőkhöz. Mely távol vagyon a' nap kelet a' nap nyugat-tul, oly messze vetette mi tőlünk a' mi bűneinket. Miképpen könyörül az atya az ő fiain, azon képpen könyörül az Ur az őtet félőkön. A' ki az ő tulajdon fiának nem engedett, hanem adta azt mi érettünk mindnyájan, és ő vele minékünk mindenket adott. Az Isten pedig az ő mi hozzánk való szerelmét ebben mutattya meg, hogy mikoron még bűnösök volnánk, Christus mi érettünk meg-holt, Rom. 8. 32. Rom. 5. 9. 10. Minek-tánna azért meg-igazultunk az ő vére által, sokkal inkább megtartatunk immár az harag ellen ő általa. Mertha mikoron ellenségi voltunk meg-békéltünk Istennel, az ő fiának halála által, sokkal inkább meg-

meg-tartatunk az ő élete által, minék-utánna meg-békéltünk velle. Annak okáért oh én szívem és szájam, az Vrnak dicséretit örökké hirdessed!

Más, ugyan azonoké.

Mindenható Isten, kegyelmes Atyánk, hálákat adunk tenéked tellyes szívből, hogy a' te ki-mondhatatlan kegyelmességedből, a' te egyetlen egy fiadat, minékünk adtad Közbenjáróul, bűnért való áldozatul, és az örök életre való ételül és italul ajándékoztad, és ennek felette igaz hitet-is adsz minékünk, mellyel e' te jótéteményidet el-foghassuk. Es ennek a' mi hitünknek meg-erősítésére, a' te szerelmes Fiad által szerzetted nekünk e' szent vacsorát. Adjad mostan hívésiges Atyánk; hogy a' te Sz. lelkednek munkálkodása által, a' mi Vrnak Jesus Christusnak e' szentséges emlekezeti, és halálának hirdetése, az igaz hit-

hitnek bennünk naponként való öregbülésére, és a Christussal, idvességes egygyesülésünkre szolgáljon, és használjon. Azon te szerelmes Fiadnak, a mi Vrunk Jesus Christusnak általa. Amen!

Más, az szokott, vagy közönséges.

O Rök mindenható áldott Ur Isten, mi Urunk Jesus Christusnak dicsőséges szent Atya! Nagy hálát adunk mi te szent Felségednek, minden időbeli Atyai kegyelmes gondviselésedért: ezért is Ur Isten, hogy te minket, a miképpen örök időknek előtte, az életre Christus Jesusban elválasztottál-volt, a képpen idő szerént, a te igaz eszméreted-re juttattál: igaz hittel élő reménységgel megajándékoztál, éltetél, tartottál, tápláltál. Im mostan is jól tartád a mi megéhezett és szomjuhozott lelkeinket, a te szent Fiadnak drágalatos testével és vérével. Mely által el is pecsétlél minket, amaz áldás szerént való örökségnek, az örök

örök életnek birására. A mellyért te Sz. Felségednek lég yen örökké való hálá.

Vízontag alázatossan könyörgünk te Sz. Felségednek, hogy ennek utánna is, ezé Atyai gondviselésed, tarcsameg mirajtunk mind végiglen. Eörizzed oltalmazad, a te Anyaszentegyházadat. Ne engedjed azt sem az ördögnek, sem e világi istenteleneknek eltapodniok. Tarcsameg ebben a te szent igédnek pradicaltatását, tarcsameg a szent Sacramentumoknak kiszolgáltatását. Adj lelki és testi béke-seget, hogy ennek utánna is nagy lelki örömmel járulhassunk a te fiadnak asztalához, és lehefsünk méltó vendégek. Ez-okáért a te számlálhatatlan jó tétéménnyidet, neveljed naponként Ur Isten mirajtunk. A te szerelmes Fiadnak érdemével tápláld a mi hitünket, hogy te rollad el ne felelkezzünk. Birj és igazgass a te szent Lelkednek általa, hogy ennek utánna is járhassunk te előtted, igazságban, szentségben, és fogyhetetlen életben: hogy holtunk után mehefsünkbe

a boldogságban, melyben élsz és uralkodol, a' te szent Fiaddal, a' Szent Léleknek egységében, mind örökké! Amen!

Más, úgy-mint, a' Scotiai Ecclesiá-e' Genévában.

K Eg'elmes édes Atyánk, néked tulajdonéttársék minden dicséret, hálá-adás, dicsőítés, hogy a' te nag' irgalmasságodból te czet néked, minket szegény bűnösöket, illy szükséges nagy jó téteményedre, és kegyelmedre méltoztatnod, úgy-mint bé-venned minket, szerelmes Fiadnak, a' mi Vrunk Jesus Christusnak közösülésében és társaságában: kit is mi érettrünk halálra adtál, és nekünk ajándékoztad ötet, szükséges eledelől és táplálásól, az örök életre. Kérünk oh édes Atyánk, add-meg e kívánságunkat: ne engedj minket, soha olly nagy háládatlanságban esnünk, hogy illy méltóságos jó téteménről valaha el felelkezzünk.

Sőt

Sőt inkább nyomd és bélyegezd-bé ezt mélien, a' mi lelkünkben, hogy naponként, nevededhesünk és épülhesünk inkább inkább, a' minden féle jó cselekedetekben, maga gyakorló igaz hitben. Melyben oh mi édes Istenünk! e' veszedelmes időben, és a' Sátánnak illy nagy dühöségében, erőssécs úgy meg-is, hogy annak álhatatos, és végiglen-való vallásában meg-álhassunk: a' mi idvetségünkre, de kivált-képpen a' te dicsőiségére, ki örökké áldandó Isten vagy mindennek felett. Amen!

Igy kell meg-áldani s-el-bocsátani az Isten Népet.

Aldjon-meg oh Istennek Népe! tégedet a' Jehova, és őrizzen-meg tégedet.

Világosécsa a' Jehova, az ő orczáját te rajtad, és könyörüljön rajtad.

Fordécsa a' Jehova az ő orczáját te rejád, és adjon békeséget tenéked.

Vagy

Vagyis, köz formánn.

Meg áldjon titeket az Atya Vr I.
sten; meg-igazécsón a' Fiu Vr Isten;
és meg szenteljen a' Szent Lélek I-
sten: hogy áldottak legyetek háza-
tokban, házatok kivől, jártotokban,
költötőkben, kif-béjőveteltekben,
meneteltekben, mennyen és
földön, Amen! Amen!

V E G E.

